

Bulletin de l'Enseignement des principes et des faits de la coopération internationale. (Genève, 1937. décembre, 220 l.)

Ez a népszövetség¹ titkársága által szerkesztett kiadvány a kebelében fennálló véleményező bizottságnak (*Comité consultatif*) a lefolyt évben végzett munkásságáról számol be, amelynek középpontjában a nemzetközi értelmi együttműködésnek különböző bizottságokban; értekezleteken végzett munkássága áll, elsősorban az, amely magára a népszövetségre és az érdekében kifejtett propagandára vonatkozik. A következőkben, ennek mellőzésével, azoknak a, mondhatnók reálisabb területeknek rövid ismertetésére szorítkozunk, amelyek közvetlenül érintik a nevelés- és oktatásügyet. E tekintetben az áttekintést megkönnyítik a kötet végén közölt hivatalos okmányok (177—220. l.), amelyek összefoglalóan ismertetik a következő kezdeményezéseket, mozgalmakat: egyetemek nemzetközi együttműködése, a főiskolai oktatásügy nemzetközi értekezlete (Párizs, 1937. július, 115 intézményt 150-nél több tanár képviselt), a főiskolát végzett állástalanok ügye, ennek megoldása érdekében a középiskolai oktatásügynek megfelelő újjászervezése, nemzetközi pedagógiai bibliográfia (három évvel ezelőtt kezdeményezték a nemzeti központok közreműködésével), a tankönyvek felülvizsgálata nemzetközi szempontból (érdekes kezdeményezésekről számol be), tanulók nemzetközi levelezése (a francia hivatal elnöksége, 14 ország részvételével, 1937. júliusában tartott ez ügyben Párizsban értekezletet), a főiskolai hallgatók nemzetközi szervezete bizottságának értekezlete Genfben (1937. október), együttműködés a nagy nemzetközi egyesületek bizottságával az oktatásügy érdekében. Nemzetközi egyezmény a rádiónak felhasználásáról a béke érdekében.

A kötet elején szó esik a párizsi kiállítással kapcsolatban június 28-a és július 28-a közt rendezett „értelmi közreműködés havá”-ról és az ennek keretében megtartott két értekezletről: a felső tanulmányok állandó nemzetközi bizottságának és az értelmi együttműködés nemzeti bizottságainak értekezletéről. Külön tanulmányok számolnak be a nemzetközi együttműködés szerepéről az Amerikai Egyesült Államokban (az eddigi tapasztalatok bírálata, értelmes nacionalizmus legyen kiindulópontja az internacionalizmusnak, a nemzetközi kapcsolatok tanulmányozása mint a kölcsönös megismerésnek módszere, a nevelés és az oktatás hozzájárulhat a népek jobb megismeréséhez, valamennyi tantárgy alkalmas a nemzetközi együttműködés szellemének felkeltésére, külön külön a történelem, földrajz és az élő nyelvek tanítása). A csehszlovák középiskolai tanárok szövetségének jelentése a történelemnek és a földrajznak náluk folyó tanításáról. Következik a középiskolai tanárok nemzetközi szövetsége közreműködésével a történelem tanítása ügyében végrehajtott körkérdés (*Enquête*) eredményeinek jelentésben való előterjesztése (54—67. l.). Ez közelebről érdekel, mert a résztvevő hét ország között (Belgium, Nagybritannia, Bulgária, Franciaország, Norvégia és Németalföld) Magyarország is szerepel, amelynek idevágó viszonyairól még boldog emlékü

¹ Népszövetség a német *Völkerbund* mása; a tényeknek jobban megfelelő a francia elnevezés: *Société des Nations*, vagyis Nemzetek Társasága.

Madai Gyula, az Orsz. Középiskolai Tanáregyesület elnöke számolt be. Jelenéséből az előadó *M. Gossart* három érdekes részletet idéz több fejezetre osztott előterjesztésében. *A történelem tanítása és a szellem képzése* című részt az előadó így vezeti be: A szóbanforgó országok közül már egyikben sincs a történelem tanítása a növendékek erkölcsi kioktatásának alárendelve. Vajjon ez azzal lenne egyértelmű, hogy — amint első tekintetre látszik — ez a fel fogás teljesen idejét multha? Erre vonatkozólag legalább egy fenntartásra, a következő magyar válaszra utalok: „Hazámban a történelem tanítása többek között arra irányul, hogy az emberek képesek legyenek az eseményeket és embereket teljes elfogulatlansággal megítélni. De ugyanakkor felette nagy fontosságot tulajdonít a növendékek akarata nevelésének és szellemük képzésének, megvilágítván a történelmi eseményeket és az országuk, valamint az emberiség jötevőinek bizonyult nagy férfiak példáit.“ Úgy látszik, jegyzi meg ehhez az előadó, hogy a Plutarchos szellemében tanított történelem nem mult ki véglegesen. A következő fejezetben (*A történelem tanítása és a polgárrá való nevelés*) Madainak ezt a nyilatkozatát közlik: „Nálunk Magyarországon a történelmet a jövő polgár képzése leghathatósabb eszközének tekintik. A nemzeti történelem központi helyét foglal el a tanításban.“ A népszövetségnek a tanításban elfoglalt szerepét illetőleg Madai a magyar álláspontot a következőkben ismerteti: „Magyarországon a középiskolák felső osztályainak történelmi tanítása súlyt vet a közgazdasági jelenségekre és azokra a kölcsönös kapcsolatokra, amelyek valamennyi művelődött nemzet között fennállanak; megvilágítja az emberi szolidaritás mozgalmát, amelytől sokat vár az ország; teljes figyelmet tanúsít azon nemzetközi szervezetek iránt, amelyekben ez az emberi közösség megnyilatkozik és főleg a népszövetség iránt érdeklődik, amelynek szerintünk legfenségsébb hivatása a gyengék támogatása és az igazságtalanságoknak jóvátétele.“

Végül még két közelebről érdeklő közleményre utalunk: az egyik (110—20. l.) azokat az egészségügyi intézményeket és intézkedéseket ismerteti, amelyek a népszövetség kebelében fennállnak; a másik (120—36. l.) a gyermekvédelem tényezőinek a fejlődéssel kapcsolatos változásait tárja elének. *kf.*

Handbuch der Erziehung. I. kötet. Berlin, 1937. 628 l.

Német oktatásügyi tisztii cím- és névtár. Lényegében ez az elnevezés illeti meg azt a vaskos kötetet, amelyet a német birodalmi nevelésügyi minisztérium mostanában *Handbuch der Erziehung* téves és megtévesztő címmel kiadott. Helyesebb elnevezés lenne *Handbuch des Unterrichtswesens* vagy még inkább *Schematismus des Erziehungs- und Bildungswesens*, mert a munka nem magáról a nevelésről szól, hanem felöleli a német birodalom és egyes országok különböző tanügyi hatóságainak, tudományos és művészeti intézményeinek és a különböző tanintézeteknek vázlatos szervezetét és részletes személyi adatait (amelyek az ilyen névkönyveknek velük szüzetett fogyatékosága miatt már megjelenésükkor hiányosak, avultak). Tehát közoktatásügyi minisztériumok,